

RECORREGUT PEDRESTRE CIRCULAR DE RECERCA GEOLÒGICA I AMBIENTAL PER LA COMARCA DEL BAGES (PEL *GEOPARC DE LA CATALUNYA CENTRAL*). DES DE SANT FRUITÓS DE BAGES A *LES BRUCARDES* A NAVARCLES, AL MONESTIR DE SANT BENET DE BAGES I A SANT FRUITÓS DE BAGES

Per Josep M. MATA – PERELLÓ¹ i Joan Salvador PUIG ORIOL

ADVERTIMENT PREVI

A l'igual que en altres ocasions, en altres recorreguts de RECERCA GEOLÒGICA I MINERALÒGICA ..., si es disposa del temps suficient, poden efectuar-se passant per totes les parades i filloles. En cas contrari, recomanem prescindir de les anomenades PARADES - CONDICIONALS.

Pel que fa al recorregut de l'itinerari, cal dir que la seva major part s'efectuarà per camins que es troben en bon estat de conservació. Tot i així, aquest recorregut caldrà efectuar-lo totalment a peu, amb la suficient cura en travessar els carres de Sant Fruitós de Bages i el de la Urbanització de les Brucardes, a l'inici del recorregut i a la seva conclusió.

*En aquesta ocasió, es tracta d'un recorregut per diferents indrets de la zona central y del Geoparc de la Catalunya Central (antic Parc Geològic i Miner de la Catalunya Central), pels voltants de la població de la població de **Sant Fruitós de Bages**, fonamentalment pel seu terme municipal, pels sectors meridionals del mateix.*

Finalment, i per d'altra banda, recomanem tenir una especial cura de respecte a la natura, al llarg de tot el recorregut.

BREU INTRODUCCIÓ

El recorregut de l'itinerari que ara presentem discorrerà, en la seva totalitat per la *Depressió Geològica de l'Ebre* (i més concretament pel seu sector corresponent a la seva *Depressió Central*). També cal dir que aquest recorregut es realitzarà per l'antic *Parc Geològic i Miner de la Catalunya Central*; és a dir, per l'actual Geoparc de la Catalunya Central. Al llarg del recorregut, s'aniran trobant afloraments dels materials cenozoics que reblen la depressió per aquests indrets. No cal oblidar que Sant Fruitós es troba al contacte dels materials marins de l'Eocè (els del Grup de Santa Maria, amb calcolutites grisenques) i els materials continentals,

¹ President del Consell científic del Geoparc de la Catalunya Central

també de l'Eocè (de la Formació Artés, amb nivells de gresos i calcolutites rogenques). Sobre ells, es situen els materials recents del Pleistocè i de l'Holocè (les terrasses fluvials)

Per d'altra banda, en diverses aturades del recorregut, si s'escau, es faran observacions a distància d'altres unitats geològiques, concretament a d'altres sectors de la pròpia *Depressió Geològica de l'Ebre*, com els *Altiplans Meridionals*, en concret dels relleus de *Sant Llorenç del Munt – Serra de l'Obac*, que es podrà observar a diferents indrets del recorregut de l'itinerari. Tanmateix, quasi a l'inici del recorregut, es podrà fer una observació llunyana dels relleus pirinencs, situats al Nord de la depressió abans esmentada.

Per d'altra banda, el recorregut de l'itinerari discorrerà per la comarca del Bages. Així, dintre d'aquesta, circularèm exclusivament pels seus sectors centrals, concretament pels sectors meridionals del terme municipal de Sant Fruitós de Bages. Finalment, cal dir que en aquest recorregut, s'efectuaran diverses aturades. Unes de caràcter geomorfològic, altres de caire tectònic i altres de caràcter geològic-ambiental. Tot i així, predominaran les primeres.

OBJECTIUS FONAMENTALS

Els objectius generals del present itinerari, es centraran en els següents aspectes geològics.

1.- Reconeixement dels sectors centrals del *Parc Geològic i Miner de la Catalunya Central (Geoparc de la Catalunya Central)*, pel terme municipal de Sant Fruitós de Bages, pels sectors meridionals del mateix.

2.- S'observarà l'estructura de la *Depressió Geològica de l'Ebre* (i més concretament del seu sector de la *Depressió Central*), per la qual circularà al llarg de tot el recorregut de l'itinerari. Per d'altra banda, També es faran observacions a distància d'altres sotsunitats que formen part de l'esmentada *Depressió Geològica de l'Ebre*; en concret dels *Altiplans Meridionals* (de Sant Llorenç del Munt – Serra de l'Obac i els Montserrat, concretament), des de diferents indrets de l'inici del recorregut.

3.- Si s'escau, quasi a l'inici del recorregut, es farà una observació llunyana dels relleus pirinencs del Berguedà.

4.- Es reconeixeran els materials cenozoics que constitueixen el rebliment de la *Depressió Central*. per aquests indrets. Així, al principi del recorregut i a la fi del mateix, es faran palesos els materials, eminentment eocènics, i de caràcter detrític, que pertanyen als afloraments de la *Formació Artés* (amb gresos i calcolutites rogenques). Tanmateix, a la part central del recorregut, es faran palesos els materials grisencs del *Grup de Santa Maria*, fonamentalment les calcolutites, calcarenites i gresos grisencs de la *Formació Tossa*, de l'Eocè; situats per sota dels anteriors.

5.- Observació dels materials cenozoics recents, del Pleistocè i de l'Holocè, els quals constitueixen les Terrasses del Llobregat, fonamentalment.

6.- Observació de diversos indrets relacionats amb el nostre *Patrimoni Geològic*, que es vagin trobant al llarg del recorregut de l'itinerari.

7.- Observació de diferents indrets relacionats amb el nostre *Patrimoni Miner*, que es vagin trobant al llarg de tot el recorregut de l'itinerari.

ANTECEDENTS BIBLIOGRÀFICS

Pràcticament no tenim cap antecedent nostre relatiu al recorregut d'aquest itinerari; ni en coneixem cap altre, amb l'excepció d'un treball recent nostre: MATA – PERELLÓ i PUIG ORIOL (2017), en part coincident amb el recorregut que ara presentem.. En aquest aspecte, constitueix una novetat.

Pel que fa referència al caràcter geomorfològic i tectònic del present itinerari, tampoc hi ha antecedent global del mateix. Tot i així, hi ha antecedents parcials, especialment al treball de MASACHS et altri (1981).

En relació amb els trets geològics generals, i dels relacionats amb el recorregut de l'itinerari, farem esment dels següents treballs: COLLDEFORNS (1992), GUIMERÁ et altri (1992) i RIBA et altri (1976). Pel que fa als trets mineralògics dels indrets mineralitzats que trobarem al llarg del recorregut, farem esment del treball de MATA-PERELLÓ (1991), referit a la totalitat de Catalunya. També farem esment del treball de la ICHN (1998), recentment publicat, relatiu als paratges d'interès natural de la comarca del Bages.

Tots aquests treballs, es trobaran reverenciats, a l'apartat dedicat a les REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.

RECORREGUT DE L'ITINERARI

El recorregut de l'itinerari s'iniciarà a la població de **Sant Fruitós de Bages**, a la Plaça del Pintor Ramos Cases. Després, el recorregut es dirigirà cap al Monestir de Sant Benet de Bages. Tot i així, abans anirem cap a la *Urbanització de les Brucardes*, des d'on baixarem cap al riu Llobregat, passant a l'altra banda del mateix, pel *Pont de les Generes*.

Després de passar el pont, caldrà continuar per un camí que es dirigeix cap a Navarcles, passant per la *Font de Burjons*. Posteriorment, des de Navarcles, ens caldrà creuar el riu, anant cap a Sant Benet de Bages i posteriorment cap a Sant Fruitós i cap a l'indret per on s'ha iniciat el recorregut, per on clourà

Tot això es pot veure al MAPA DEL TRAJECTE DEL RECORREGUT (del qual n'hem adjuntat dues versions). El recorregut serà d'uns 7'8 Km, fent-se 10 aturades al llarg del seu trajecte. El recorregut començarà a una alçada d'uns 275 metres, dintre de Sant Fruitós de Bages. Posteriorment, el recorregut es dirigirà cap al Sud, pujant fins arribar a una alçada d'uns 316 metres, en arribar al Coll de Sant Valentí. Després, anirem cap a l'ermita de Sant Valentí, assolint una alçada de 340 metres que serà la màxima del recorregut.

Després, s'anirà cap a la Urbanització de les Brucardes i cap al Pont de Generes. Arribant a una alçada d'uns 214 metres, que serà la mínima del recorregut A partir d'aquí, es remuntarà, amb diverses oscil·lacions el Llobregat, arribant a una alçada de 225 metres, en creuar-lo entre Navarcles i Sant Benet de Bages. A partir d'aquí, anirà pujant fins a una alçada d'uns 315 metres, per les immediacions del Coll de Sant Valentí, per on haurem passat al començament del recorregut de l'itinerari. Finalment, s'anirà baixant, fent oscil·lacions fins retornar al punt de partida, a una alçada d'uns 275 metres. Tot això es pot veure, també a:

<https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/recorregut-geologic-per-sant-frutos-de-bages-sant-benet-de-bages-i-per-navarclès-21197227>

MAPA 1 DEL RECORREGUT DE L'ITINERARI
(Mapa satelital del Google, sobre Wikiloc)

MAPA 2 DEL RECORREGUT DE L'ITINERARI
(Mapa del Google, sobre Wikiloc)

DESCRIPCIÓ DE L'ITINERARI

En aquest recorregut hem situat, com ja és habitual en tots els itineraris, una sèrie d'**ESTACIONS** o de **PARADES**, que anirem veient a continuació. En cada cas, els hi donarem una denominació que podrà correspondre a algun paratge proper. També indicarem el terme

municipal i la comarca on es troba.

Per d'altra banda, en cadascuna de les parades, indicarem entre parèntesi el número del mapa topogràfic de la *Cartografia Militar de España*, a escala 1:50.000, on es troba situada la parada considerada. En aquesta ocasió sols utilitzarem un full, concretament el **363** (o de Manresa). Totes les aturades les farem dintre d'aquest full. Si s'escau, també utilitzarem el full corresponent a la comarca del Bages, del Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Així doncs, la relació ordenada de les diferents parades que componen el recorregut del present itinerari, són les següents:

PARADA 1 - CONDICIONAL. CAMÍ A SANT BENET DE BAGES, PONT SOBRE L'AUTOPISTA A – 16, (terme municipal de Sant Fruitós de Bages, comarca del Bages). (Full 363).

Tot i que el recorregut l'hem iniciat al poble de Sant Fruitós de Bages, ens caldrà sortir del poble anant cap al SE del mateix, sortint pel camí que es dirigeix cap al Monestir de Sant Benet de Bages. Seguint per aquest camí, ben aviat arribarem al pont sobre l'Autopista A – 16. En arribar a aquest indret, farem la primera aturada del recorregut. Aquesta aturada la farem a uns 0'3 Km des de l'inici del recorregut.

En aquest recorregut, hem anat trobant afloraments dels nivells rogençs de la Formació Artés. Aquests són els materials que predominen per arreu, pels sectors septentrionals del municipi de Sant Fruitós de Bages. Així, per tot arreu es veuen afloraments de les calcolutites i dels gresos continentals de l'Eocè. Aquests afloraments es fan força ostensibles als sectors septentrionals del poble. FOTOGRAFIA 1.

FOTOGRAFIA 1. PARADA 1

Aspecte dels afloraments de la *Formació Artés*, pels sectors septentrionals del poble. Es posen de manifest per les tonalitats rogenques dels camps de conreu, per on afloren els nivells de

calcolutites i de gresos

Cap al fons es veuen els relleus llunyans dels Pirineus, Així, com uns típics “relieues en cuesta”, dintre de la Depressió Geològica de l'Ebre

Per d'altra banda,, als talls i de l'Autopista, es fan també palesos els materials grisencs del Grup Santa Maria; així es veuen nivells carbonatats de la Formació Tossa. Aquests materials són també de l'Eocè, com els anterior. Es situen per sota dels materials continentals. Ocasionalment, entre uns i altres, es fan palesos uns nivells de trànsit, que constitueixen les denominades Capes de Calders. Així, aquests materials veuen be a l'Autopista A – 16.
FOTOGRAFIA 2.

FOTOGRAFIA 2. PARADA 1

Aflorament dels materials grisencs, de l'Eocè marí, al tall de l'Autopista. Hi afloren els nivells de calcàries, calcarenites i calcolutites de la *Formació Tossa*

Per sobre, es situen els nivells rogençs de la Formació Artés (calcolutites i gresos rogenç) que comuniquen el color rogenç als camps. Aquests materials es situen per sobre dels anteriors, i com aquells pertanyen a l'Eocè

PARADA 2. COLL DE SANT VALENTÍ, CAMÍ A SANT BENET DE BAGES, (terme de **Sant Fruitós de Bages, comarca del Bages). (Full 363).**

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar el recorregut pel Camí que es dirigeix cap a **Sant Benet de Bages**; així, després de sobrepasar l'autopista A – 16, començarem a pujar cap al *Coll de Sant Valentí*. En arribar dalt, farem una aturada. Aquesta, la farem a uns 0'5 Km de la parada anterior, aproximadament.

En aquest recorregut, com succeirà al llarg de tot el recorregut, estarem sempre dintre de la *Depressió Geològica de l'Ebre* (i més concretament, dintre de la seva *Depressió Central*). Així, haurem trobat afloraments dels materials cenozoics que la reblen per aquests indrets. Aquí, aquests materials són de l'Eocè i pertanyen als trams inferiors de la *Formació Artés*. Es tracta de nivells continentals, de tonalitats rogenques, per la presència de ferro amb valència 3 (la qual cosa condueix a la presència d'HEMATITES, qui és el que dona el color a aquests

sediments). Així, hem vist nivells de gresos i calcolutites rogenques. Per d'altra banda, en arribar al coll, per on afloren aquests materials, es fa palesa una interessant *Cabanya de Vinya*, construïda amb els esmentats gresos de la *Formació Artés*. FOTOGRAFIA 3.

FOTOGRAFIA 3. PARADA 2

Cabana de Vinya, situada al Coll de Sant Valentí. Sant Fruitós de Bages
Està construïda amb gresos de la *Formació Artés*, de la *Depressió Geològica de l'Ebre*
Des d'aquest indret, mirant cap al Nord, es pot fer una observació dels *Pirineus*, en dies clars

FOTOGRAFIA 4. PARADA 2

La Serra de l'Obac i de Sant Llorenç del Munt, des del Coll de Sant Valentí. Sant Fruitós de Bages

Aquests relleus formen part de la vorera de la Depressió Geològica de l'Ebre i formen part dels denominats Altiplans Meridionals de la Depressió geològica de l'Ebre (MATA – PERELLÓ, 1984)

Per d'altra banda, des d'aquest indret, es poden observar, mirant cap al Nord, els relleus pirinencs. Alhora, mirant cap al Sud, es poden veure els relleus de Montserrat i tanmateix els de Sant Llorenç del Munt – Serra de l'Obac, integrants dels *Altiplans Meridionals de la Depressió Geològica de l'Ebre*. (MATA – PERELLÓ, 1984). FOTOGRAFIA 4.

PARADA 3 - CONDICIONAL. IMMEDIACIONS Del TURÓ DE SANT VALENTÍ, (terme municipal de **Sant Fruitós de Bages**, comarca del Bages). (Full 363).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar cap a ponent, per tal d'agafar immediatament un trencall que ascendeix cap al Turó de Sant Valentí. En arribar-hi, es pot fer una aturada, si s'escau. Aquesta, la fariem a uns o'3 Km de la parada anterior.

En aquest trajecte, hem trobat afloraments dels materials rogencs que hem vist a l'aturada anterior. Tot i així, sobre aquests nivells de gresos i calcolutites rogenques, es fan palesos uns materials detrítics, els quals formen part de la terrassa alta del Llobregat, del Pleistocè. Aquests materials han estat explotats a diversos indrets, per tal de ser emprats com a àrids per a la construcció, fonamentalment per arreglar camins i carrers. FOTOGRAFIA 5

FOTOGRAFIA 5. PARADA 3

Un aspecte de la terrassa alta del Llobregat. La seva edat correspon a la del Pleistocè

Es troba situada prop del Coll de Sant Valentí. Sant Fruitós de Bages

També, es veuen els terrenys rogencs, en situar-se sobre els materials de la *Formació Artés*

PARADA 4 - CONDICIONAL. FONT DE SANT ONOBRE, LES BRUCARDES, (terme de **Sant Fruitós de Bages**, comarca del Bages). (Full 363).

Després de fer l'aturada anterior, cal retornar fins les immediacions del Collet de Sant Valentí. Després, abans d'arribar-hi, trobarem un camí que es dirigeix cap a ponent, cap a la Urbanització de les Brucardes. Ens caldrà anar-hi. En arribar-hi, començarem a baixar pels seus sectors més orientals, entre les cases i el bosc. Així, poc a poc arribarem a l'indret per on hi ha la Font de Sant Onofre, per on farem una aturada, a uns 1'3 Km de l'anterior.

En aquest trajecte, hem anat trobant inicialment els materials rogencs de la Formació Artés, de l'Eocè Continental, del que hem parlat anteriorment. Molt sovint, els hem trobat recoberts per terrenys detrítics recents, de l'Holocè, els quals formen els típics depòsits de vessant, sobre els quals hi ha el bosc i la part alta de la urbanització de les Brucardes.

Després, hem començat a trobar nivells de materials grisencs, molt fossilífers. Aquests materials, tot i que són de l'Eocè, són marins i es troben força carregats de fòssils. Pertanyen a la Formació Tossa. Prop d'aquest indret, hi ha una font intermitent, la coneguda Font de Sant Onofre, la qual es troba entre els materials anteriors i els depòsits de vessant. A l'actualitat (novembre del 2017) es troba seca. FOTOGRAFIA 6.

FOTOGRAFIA 6. PARADA 4
Immediacions de la Font de Sant Onofre. Les Brucardes. Sant Fruitós de Bages

PARADA 5. FONT DE LA BALMA DELS CAÇADORS, LES BRUCARDES, (terme de **Sant Fruitós de Bages**, comarca del Bages). (Full 363).

*Després de fer l'aturada anterior, cal continuar baixant cap al Llobregat, des de les immediacions de la Urbanització de les Brucardes. Així, trobarem un corriol que va baixant. Després, per la dreta, trobarem un altre corriol que ens aproparà a la *Balma dels* Caçadors, per on hi ha una fonteta. Aquí, farem una aturada, aproximadament a uns 0'4 Km de la parada anterior. Cal dir que aquest camí és de força pendent i de que cal tindre cura en baixar-hi.*

En aquest trajecte, hem anat trobant afloraments dels materials marins de l'Eocè, els quals pertanyen a la *Formació Tossa*. Així, hem vist nivells de calcarenites i de calculutites. Més ocasionalment, haurem trobat calcàries. Sovint, veurem balmes entre els nivells durs (calcarenites i calcàries) i els tous. FOTOGRAFIA 7.

FOTOGRAFIA 7. PRADA 5

Una de les balmes de la part baixa de les Brucardes. Sant Fruitós de Bages. A la part alta, formant la visera, hi ha nivells de calcarenites i a la part baixa hi ha calculutites. *Formació Tossa*

En aquest indret, hi ha la *Balma dels Caçadors*, i en ella hi ha la *Font dels Caçadors*. Aquesta surgència ha produït la formació de travertins (de pedra tosca), que es troben recoberts per abundant vegetació. FOTOGRAFIA 8.

FOTOGRAFIA 8. PARADA 5

La Balma dels Caçadors. Formació de travertins coberts de bardissa. Les Brucardes. Sant Fruitós de Bages

PARADA 6. PONT DE LES GENERES, (terme municipal de **Sant Fruitós de Bages**, comarca del Bages). (Full 363).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar cap al Llobregat. Ben aviat hi arribarem. Concretament al camí que de Sant Benet es dirigeix cap la casa de les Generes i cap als Tres Salts. Així, arribarem al *Pont de les Generes*, per on farem una aturada. La farem a uns 0'3 Km de l'anterior, després de recórrer un camí amb força pendent.

En aquest recorregut, hem continuat trobant afloraments dels materials de l'Eocè marí, que hem esmentat a les aturades anteriors. Efectivament, aquests materials es fan força palesos a l'indret on ara som. Tanmateix es fan palesos per sota de la *Urbanització de les Brucardes*, situada a la dreta del riu. En el darrer tram del recorregut, hem trobat un important paquet de calcàries fossilíferes, les quals es situen dintre d'un escull coralí. Entre aquests materials es fa ben palesa una important fauna associada als esculls coral·lins, típica dels materials de la *Formació Tossa*.

Des d'aquest indret, mirant cap al Nord, es pot tindre una bona observació dels afloraments dels materials marins de l'Eocè, de la *Formació Tossa*, per sota de la Urbanització de les Brucardes. FOTOGRAFIA 9.

FOTOGRAFIA 9. PARADA 6

Un aspecte dels materials de l'Eocè, marins situats sota de les Brucardes. Sant Fruitós de Bages. Hi afloren calcarenites, calcàries i calcolutites grises. Aquests materials pertanyen a la *Formació Tossa* i reblen la *Depressió Geològica de l'Ebre*. En primer terme, es pot observar el Llobregat

PARADA 7. FONT DE BURJONS, (terme municipal de **Talamanca**, comarca

del Bages). (Full 363).

Després de fer l'aturada anterior, cal passar a l'altra banda del pont de les Generes. Així, ara entrarem al terme municipal de Talamanca. Just a la sortida del pontet, trobarem un corriol, per l'esquerra, que va remuntant el riu. Seguint-lo, en uns 200 metres i escaig, arribarem a la *Font dels Burjons*. Aquí, farem una aturada. La farem a uns 0'3 Km de la parada anterior, aproximadament.

FOTOGRAFIA 10. PARADA 7
Una de les balmes properes a la *Font de Burjons*. Talamanca

FOTOGRAFIA 11. PARADA 7

La Font dels Burjons, entre afloraments dels materials de la Formació Tossa. Talamanca

En aquest trajecte, haurem trobat exclusivament, afloraments dels nivells dels materials de la *Formació Tossa*. Així, haurem trobat nivells de calcarenites i de calcàries coral·lines. Tanmateix, haurem trobat nivells de calcolutites. Sovint, entre els materials durs (els primers esmentats) i els darrers, s'originen interessants balms, per on va discorrent el camí que estem seguint. FOTOGRAFIA 10.

Més endavant, arribarem a l'indret, per on es troba situada la *Font de Burjons*, entre afloraments dels materials de la Formació Tossa. L'aigua brolla al contacte entre els materials carbonatats i els calcolutítics. FOTOGRAFIA 11.

PARADA 8. RÀPIDS DE SANT BENET, EL LLOBREGAT, (terme municipal de Sant Fruitós de Bages, comarca del Bages). (Full 363).

Després de fer l'aturada anterior, cal continuar cap a llevant, remuntant el riu Llobregat, per corriol que hem agafat a l'aturada anterior. Així, ens anirem apropant a les immediacions del Monestir de Sant Benet de Bages, per on farem una aturada, a uns 0'9 Km de l'anterior.

En aquest trajecte, hem continuat trobant afloraments dels materials que hem vist a les aturades anteriors, els nivells de calcàries coral·lines, de les calcarenites i de les calcolutites de la *Formació Tossa*. Aquests materials són els quins apareixen a l'indret de la present aturada, tot i aquí predominen les calcàries coral·lines. Aquí, en travessar-les el Llobregat, ha originat una sèrie de congostets i ràpids, per on discorren les aigües del riu. FOTOGRAFIA 12.

FOTOGRAFIA 12. PARADA 8

Un aspecte dels ràpids del Llobregat, per les immediacions de Sant Benet de Bages. Termes de Sant Fruitós de Bages i de Talamanca

Els ràpids s'han originat en travessar les aigües del riu Llobregat, uns afloraments de calcàries coral·lines de la *Formació Tossa*

Per d'altra banda, en aquest trajecte, hem trobat nombroses balmes, similars a les de la parada anterior. Molt sovint, el camí discorre entre aquestes. També, hem trobat bons exemples de *tafònits hídrics*, originats per l'erosió de l'aigua sobre les calcarenites. FOTOGRAFIA 13.

FOTOGRAFIA 13. PARADA 8

Tafònits hídrics entre les calcarenites de la formació Tossa. Talamanca

PARADA 9 - CONDICIONAL. REVOLTS DE SANT BENET DE BAGES, (terme municipal de *Navarcles*, comarca del Bages). (Full 363).

Després d'efectuar el tram anterior del recorregut de l'itinerari, ens cal continuar cap a llevant, remuntant el riu Llobregat. Així, ens anirem apropant al poble de Navarcles, concretament als coneguts revolts de Sant Benet de Bages, de la carretera de Navarcles a Talamanca. Ara estarem per sota d'ells, al riu. Des d'aquí, pujarem lleugerament cap a les immediacions de la carretera, fent una aturada a mitja pujada. La farem a uns 0'5 Km de l'anteriorment realitzada.

En aquest tram. Hem continuat trobant afloraments dels materials de la Formació Tossa, dels quals ja n'hem parlat anteriorment. Així, aquí es fan paleses unes calcàries coral·lines. Entre aquestes, molt ocasionalment, es poden trobar cristallitzacions de CELESTINA i tanmateix de CALCITA (molt més abundant que l'anterior).

PARADA 10 - CONDICIONAL. MIRADOR DEL LLOBREGAT, CAMÍ DE SANT BENET DE BAGES A SANT FRUITÓS DE BAGES, (terme municipal de *Sant Fruitós de Bages*, comarca del Bages). (Full 363).

Després d'efectuar el tram anterior del recorregut de l'itinerari, ens cal acabar d'arribar fins al poble de Navarcles. Hi arribarem just a l'indret on hi ha el pont que travessa

*el Llobregat, de la carretera que condueix cap al **Monestir de Sant Benet de Bages**. Nosaltres, hi anirem, però en arribar a l'altra banda del riu, trobarem el camí – carreter que condueix cap a Sant Fruitós de Bages. Ens caldrà agafar-lo, però en arribar a l'indret on hi ha el plafó, indicant el Mirador del Llobregat, farem una aturada. Així, des de l'anterior, haurem recorregut uns 1'8 Km, per tal d'arribar fins aquí.*

En aquest trajecte, hem anat trobant afloraments dels materials grisencs de la Formació Tossa, precisament, aquí on ara som, afloren unes calcolutites grisenques d'aquesta formació de l'Eocè marí. FOTOGRAFIA 14.

FOTOGRAFIA 14. PARADA 10

Aflorament dels materials eocènics marins, camí del Monestir de Sant Benet de Bages
Immediacions del Mirador del Llobregat. Sant Fruitós de Bages

Per d'altra banda, des d'aquest indret, mirant cap al SW es pot gaudir d'una bona observació del Monestir de Sant Benet de Bages.

Finalment, des d'aquest indret, ens caldrà efectuar un recorregut proper als 1'3 Km, per tal de retornar cap a **Sant Fruitós de Bages**, per tal de finalitzar el recorregut a l'indret per on l'hem iniciat. Per anar-hi, podem continuar pel camí que ens ha dut fins aquí, arribant de nou al Collet de Sant Valentí (per on hem fet la **PARADA 3**). També, hi podem anar directament, vorejant el turó de Montpetià, arribant després al Pont sobre l'Autopista, per on hem fet la **PARADA 2**).

En aquest cas, puntant des de la parada anterior cap el Turó de Montpetià, haurem sobrepassat el límit entre els materials marins (de la Formació Tossa) i hem començat a trobar nivells de l'Eocè Continental, els de la Formació Artés, que ja havíem vist a l'inici del recorregut d'aquest itinerari, precisament pels voltants del poble de Sant Fruitós de Bages, per on ara tornem a ser.

EN AQUEST LLOC FINALITZA EL RECORREGUT DE L'ITINERARI

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

COLLDEFORNS i CHERTÓ, B. (1992).- La geologia del Bages. *Inèdit*, 430 pàgines. Sant Vicenç de Castellet

GUIMERÀ, J. et altri (1992).- Geologia (II), Història Natural dels Països Catalans, Vol.2, 547 pag. *Enciclopèdia Catalana, S.A.* Barcelona

ICHN (1998).- Guia d'Espais d'Interès natural del Bages. *Inst. Catalana d'Hist. Nat. Centre d'Est. del Bages*. 295 pàgines. Manresa

MASACHS, V, et altri (1981).- Itineraris geològics per les comarques del Bages, Berguedà, Anoia i Solsonès. *Pub. Centre d'Estudis Geològics - Caixa d'Estalvis de Manresa*, 256 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1984).- Depressió Geològica de l'Ebre, o Depressió Central Catalana?. *Revista Dovella*, nº 35, pp. 85-90, Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1991).- Els Minerals de Catalunya. *Arxius de la Secció de Ciències*, t. XCIII, 442 pag. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

MATA-PERELLÓ, J.M. i PUIG ORIOL, J.S. (2017).- Recorregut pedestre circular de recerca geològica i ambiental per la comarca del Bages (pel *Geoparc de la Catalunya Central*). des de Sant Fruitós de Bages al Monestir de Sant Benet de Bages, als tres salts i a sant Fruitós de Bages. *Inèdit*. 18 pàgines. Manresa

RIBA, O. et altri (1976).- Geografia Física dels Països Catalans, *Edit. Ketres*. 205 pag. Barcelona.